

Het Markiezenhof | Steenbergsestraat 6 8

Bergen op Zoom

Monumentennummer: 9244

Architect

J. Franssen

Bouwstijl

-

Redengevende omschrijving

Gebouwencomplex, eertijds stadsresidentie van de heren (sinds 1533 markiezen) van Bergen op Zoom. Het Markiezenhof is uniek door zijn grotendeels ongeschonden bouwbestand en van internationaal belang als voorbeeld van een adellijke stadswoning uit de late middeleeuwen. Het complex bestaat uit aantal gebouwen, gegroepeerd rond twee binnenplaatsen, de grote ten noorden, de kleine ten zuiden van de zaalvleugel. Een derde groep gebouwen ligt in een losser verband langs de achterplaats en tussen twee tuinen: de binnentuin en de achtertuin. Het voormalige hof wordt aan de noordzijde begrensd door de Hofstraat, aan de westzijde door de Steenbergsestraat, en aan de zuid- en oostzijde door particuliere woningen. Vrijwel alle buitengevels van de gebouwen zijn opgetrokken in witte kalksteen en in bakstenen met lagen van witte steen, zogenaamde speklagen. De onderlinge verhouding tussen de toegepaste steensoorten varieert overigens; zo zijn bijvoorbeeld de gevels van bepaalde onderdelen (met name het voorfront en de tuingevel) van een bijzondere samenstelling. Beeldhouwwerk is aan de buitenzijde van het hof slechts zelden toegepast. Hierdoor ontstond sobere, doch speelse architectuur. De speklagen accentueren uitwendig de horizontale lijn. Hoog opgetrokken schoorstenen en topgevels zorgen voor een verticaal accent, nog verstrekt door de achtkantige hoofdtoren die met een uitvormige spits is bekroond. De kappen van het gebouwencomplex zijn voornamelijk in eikenhout uitgevoerd en boven

de meeste onderdelen bewaard gebleven. Over het algemeen was er boven de onderste kaspanten een vlieringvloer aangebracht. Boven de galerij-en kantoorvleugel bevond zich een koperen dakbedekking, die voor wat het eerstgenoemde onderdeel betreft, bij de restauratie is gereconstrueerd. Boven de kantoorvleugel bevindt zich een nieuwgemaakt zadeldak. Kelders bevinden zich onder de hofzaal, het noordelijke deel van de voormalige woonvertrekken en de vroegere keukenvleugel, de eetkamer, een deel van de kantoorvleugel, de gewezen archiefbewaarplaats, de vroegere portierswoning, het voormalige bak-en washuis en onder de grote schuur. Die onder de voormalige hofmeesterwoning is verdwenen. De kelders onder de westelijke deel van de grote zaal en de eetkamer vormen restanten van het oude hof. Het hof is uiterlijk vrijwel ongeschonden gebleven: de grote toren en enige achtergebouwen zijn echter verloren gegaan. Bij de restauratie is de toren gereconstrueerd. Het Markiezenhof is door de wederwaardigheden van de tijd eenmalig in zijn soort geworden. In zijn bouwtijd (1485-1514) behoorde het hof tot een groep van ongeveer vijftig stadspaleizen die in de Nederlanden aan de toenmalige adel en rijke burgerij status en allure gaf. de meeste soortgenoten gingen verloren of bestaan slechts voort in sterk verminkte of fragmentarische vorm.

Aanvullende omschrijving

Het Markiezenhof en de O.L. Vrouwekapel. Laatgotisch paleis, tot 1801 in het bezit van de in 1533 tot markies verheven heren van bergen, sinds 1818 kazerne, gerestaureerd 1901, 1913 en 1926 en bestemd tot stedelijk museum, bibliotheek en muziekschool. Om twee binnenplaatsen gegroepeerd samenstel van gebouwen met groot achterplein, met gebruikmaking van enkele oudere gedeelten gebouwd tussen 1485 en 1532, vanaf 1495 onder leiding van Anthonis Keldermans met medewerking van zijn zoon Rombout. Gelijkvloers zijn de gevels voor een gedeelte geheel van gobertangersteen, voor het overige baksteen met speklagen en natuursteen voor geveltoppen, ramen en verdere onderdelen. Aan een zijde van de noordelijke binnenplaats een galerij met tudorbogen op slanke zuilen. In de noordwestelijke hoek de onderbouw van actkante traptoren waarvan de bovenbouw in 1780 gesloopt. In de westgevel de tudorboog van de toegangspoort. Aan de zuidelijke binnenplaats tegen de lage westelijke en de hoge zuidelijke vleugel een galerij van geprofileerde tudorbogen op zuilen; rechthoekige traptorens in de oostelijke hoeken. Aan de buitenzijde van de noordgevel een arkel. Aan de oostzijde een plm 1700 gewijzigde gevel:

